

mult fervoare, interesul teoretic, lungimea de undă pentru lucrurile nobile și grave, aderența la idee.

În acest context, al debilității criteriilor, se înscrie și subcapitolul repertoriilor teatrale. Teatrelor li se cere să facă bani, dar și educație; să satisfacă marele public, dar să și experimenteze; să se orienteze spre piețele cele mai en vogue, dar să nu imite pe alții; să aibă un repertoriu fix, dar să rămână și deschise la ce s-ar putea ivi pe parcurs; să țină seama de unele critici, dar nici să nu le pună la inimă; să abordeze cu curaj noul, dar să nu greșească. Să joace și pentru copii, și pentru oamenii veniți în stațiuni, dar să aibă și profil. Să placă și la Sasout, dar și la Baden-Baden, și lui Carandino sau Radu Popescu, dar și lui George Banu sau vreunui student în stagiu, pus să răspundă de teatru la „România literară”. Pentru că ce e scris, n-are importanță de cine, rămâne la dosar.

Toate aceste condiții nu sînt atît de incompatibile cum par, cînd ești un teatru național și ai în frunte o personalitate ca Beligan, actori care abia așteaptă să joace, nu să fugă pe alte scene, tradiție din alte vremuri, strălucire propagandistică. Atunci poți mai ușor să faci toate astea, să ai un repertoriu românesc la care vine lumea, să faci, din clasic, modern, să iei piesele mai importante, să placi criticii fără să sperii publicul; în fine, lucrul e posibil, și eu sînt foarte bucuros că e, în sfîrșit, posibil — chiar dacă piesa mea *Camera de alături* s-a jucat în total de nici 30 de ori, în doi ani. Dar nu s-a jucat așa de puțin fiindcă teatrul ar fi boicotat-o, ci pentru că, în climatul nostru de teatru, ea n-a avut mai mult spor.

Vreau să spun că problema repertoriilor, înainte de a fi o problemă de bunăvoință sau de sagacitate a directorilor, e o problemă de climat. Nu toți directorii pot avea și slănină în pod și varza unsă. Depinde și de cît de grasă vor să mănînce varza, dar mai ales de cîtă slănină au în pod. Cînd n-ai personalitatea, farmecul și talentul lui Beligan și cînd te poate răni un articol scris într-o lume de teatru care nu și-a precizat încă direcțiile, care n-a statornicit încă relația cea mai echitabilă între imperativul primordial, după mine, al politicii culturale, și imperativul financiar al rentabilității, ce deschide larg poarta compromisurilor, atunci, conducător de teatru fiind, dacă te întreabă cineva „cui i-e frică de Virginia Woolf?”, răspunzi, mai în glumă, mai în serios, ca partenera lui Beligan: „*Mie tovarășe, mie !...*”

Or, mai important decît orice mi se pare, pentru viitorul teatrului, și chiar pentru viitorul țării, să cultivăm în oameni gustul dezbaterei, să-i întoarcem la pasiunea gîndirii, a gîndirii politice, a gîndirii morale, să le dăm criterii rezonabile, ușor de înțeles

și aplicabile consecvent, să-i dezbarăm de apatia frivolă și de teama de Virginia Woolf, să le facem, dacă se poate, educația sentimentelor, de atîtea ori contrariate, să le restituim demnitatea de a se simți oameni vii, nu bestii și fantoșe și tîrîturi, așa cum se văd prea des pe scenele noastre. Să facem o artă sănătoasă, tensionată, ca și cum fiecare din noi ar fi un filozof și un conducător spiritual al acestei vremi, să dăm preț mai mare sincerității și mai mic calculului conjunctural. Să refușăm snobismul, demența imitațiilor, tentația ieftină a scandalului, tracul în fața delincvenței unor culturi străine. Să ferim valorile de criterii labile și de maldărul reglementărilor birocratice, al sicfielilor de tot felul. Să ne punem încrederea în spiritul nostru, și în forța politică ce protejează spiritul nostru, și să încercăm să clădim cu sinceritate, fără blufuri și combinații și acreditări false, o civilizație românească socialistă, specifică, și o cultură specifică românească.

Asta ar trebui să ne propunem. Și asta ne tot propunem, de atîția ani. Dar pe cînd ?

Peste cîteva zile a venit ședința Comitetului Central al Partidului și apoi expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu. Iată că întrebarea mea n-a rămas deloc fără răspuns, eu mi l-am dat în cerc închis, tovarășul Ceaușescu a răspuns în cerc deschis și mare, național. Mai prompt decît puteam visa. La întrebarea asta el a spus: „*De acum !*” Ii mulțumesc foarte mult pentru acest lucru.

BISZTRAI MARIA

directoarea Teatrului Maghiar de Stat
din Cluj

Am luat parte și eu, în ziua de 9 iulie, la întîlnirea cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, și mărturisesc că tot ce am auzit acolo mi s-a părut foarte firesc. Alt cuvînt mai adecvat n-aș putea să găsesc. Trecutul meu de director de teatru încă nu este destul de bogat, iar răspunderea este enormă, fiind vorba de cel mai vechi teatru maghiar din țară, care va împlini curînd 180 de ani. Însă, în 20 de ani de scenă, concepția mea despre teatru nu s-a schimbat nici un moment. Nu pot să concep teatrul altfel decît printr-o rațiune cristalizată, o pasiune fierbinte —

Zsoldos Arpad în „Amurgul lui Bolyai Janos” de Kocsis Istvan, Teatrul de Nord, Satu Mare, secția maghiară.

despre om, prin om, către om. Nu este un lucru ușor. Am primit critica în legătură cu repertoriul nostru în stagiunea trecută. Este adevărat că am planificat și n-am pus în scenă *A 12-a noapte* de Shakespeare; motivele au fost financiare. La fel, *Peer Gynt*; în plus, n-am găsit regizorul. Nu cred că ar fi fost bine să dăm piesa pe mina unui regizor care nu este un mare poet, un mare om și un mare regizor. Cuvântul teatru înseamnă pentru mine om, țară, națiune, popor, adică viață. Cea mai fierbinte dorință a mea este să slujesc toate acestea, cu mîndrie, cu credință, cu devotament. Aș vrea să dovedesc prin fapte și nu prin angajamente că am înțeles tot ceea ce se așteaptă din partea noastră.

SORANA COROAMĂ

S-a vorbit foarte mult despre regia românească, despre răspunderea ei și despre locul pe care îl are în arta spectacolului. Întrucît ni s-au adresat multe reproșuri, am considerat că ar fi o lașitate să nu iau cuvîntul.

Au fost exprimate aici idei interesante, care au provocat adeziune, dar, în același timp, cer o gîndire mai profundă. Eu nu știu în ce măsură poporul nostru se află într-un moment de formare a limbii și a culturii naționale; mi se pare că este hazardat să ne referim la un public neprevenit, incult, deoarece acest public reprezintă un popor vechi, păstrător al unei înțelepciuni, al unor dovezi de cultură, al unei inteligențe, al unei posibilități de asimilare, de alegere și de respingere extraordinare. Cineva spunea că sîntem păstrătorii unei măsuri. Eu cred că tocmai măsura caracterizează publicul românesc; și cred că teatrul românesc a făcut mult și are mult de făcut pe această linie. Nouă ne sînt străine sentimentul zădărnicii și extremismele; am respins deopotrivă stîngismul, dogmatismul și liberalismul. În cadrul acestui simț al măsurii, care ne caracterizează, cred că trebuie înțelese toate eforturile pe care le facem mereu în delimitări, în precizări de poziții, de drumuri, pentru a se realiza acest țel. Noi, ca oameni de teatru, nu se poate să nu fim exponenții unei credințe. Teatrul este un act de dragoste și de credință; și în acest sens toți sîntem oameni politici, pentru că a fi om politic înseamnă obligatoriu să ai o credință, să-ți alegi un drum, să-l corectezi dacă este necesar, să-l privești critic, să-ți precizezi continuu țelul. Ceea ce este uimitor în toate aceste fluctuații de repertorii și de realizare a lor este că nu e vorba de altceva decît de o fluctuație a scopului. Propunerile tovarășului Nicolae Ceaușescu au fost atît de importante tocmai